

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
професорсько-викладацького складу
22–23 квітня 2020 р.

Збірник наукових праць
професорсько-викладацького складу академії
за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році

Полтава 2020

Редакційна колегія:

Аранчій В. І., ректор академії, кандидат економічних наук, професор.

Горб О. О., проректор з науково-педагогічної, наукової роботи, професор кафедри екології збалансованого природокористування та захисту довкілля, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Галич О. А., декан факультету економіки та менеджменту, директор Навчально-наукового інституту економіки та бізнесу, професор кафедри інформаційних систем та технологій, кандидат економічних наук, доцент.

Дорогань-Писаренко Л. О., декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, кандидат економічних наук, доцент.

Дудніков І. А., декан інженерно-технологічного факультету, професор кафедри галузеве машинобудування, кандидат технічних наук, доцент.

Кулинич С. М., декан факультету ветеринарної медицини, професор кафедри хірургії та акушерства, доктор ветеринарних наук, професор.

Маренич М. М., декан факультету агротехнологій та екології, професор кафедри селекції, насінництва і генетики, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Опара М. М., фахівець відділу з питань інтелектуальної власності, професор кафедри землеробства і агрохімії ім. В. І.Сазанова, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Поліщук А. А., декан факультету технології виробництва та переробки продукції тваринництва, доктор сільськогосподарських наук, професор.

Чайка Т. О., начальник редакційно-видавничого відділу, кандидат економічних наук.

Збірник наукових праць науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу Полтавської державної аграрної академії за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році (м. Полтава, 22-23 квітня 2019 року). – Полтава : РВВ ПДАА, 2020. –с.

**СЕКЦІЯ ФАКУЛЬТЕТУ
ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ**

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ОПЕРАЦІЙ З ПОСТАВКОЮ І РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРОДУКЦІЇ, ТОВАРІВ, РОБІТ ТА ПОСЛУГ

*Ходаківська Л. О.,
кандидат економічних наук, доцент
Дугар Т. Є.,
кандидат економічних наук, доцент
Мац Т. П.,
кандидат економічних наук, доцент*

Процес реалізації, пов'язаний, з одного боку, з відвантаженням виробником готової продукції та передачі її покупцеві, а з іншого – з одержанням грошових коштів та їх еквівалентів і зарахуванням на рахунки продавця. Виконуючи облікові завдання, використовують натуральні та грошові показники. Обсяг реалізованої продукції має дві оцінки: фактична собівартість реалізованої продукції і ціна реалізації (продажна вартість) товару; їх порівняння дає змогу визначити фінансовий результат реалізації: прибуток чи збиток. Перевірку повноти та правильності визначення фактичної реалізації здійснюють за її складом та видами операцій.

На обсяг реалізації продукції значною мірою впливає дотримання договірної дисципліни. Тому, контроль має бути спрямований на встановлення обґрунтованості договору між сільськогосподарським підприємством і покупцем; доцільності та вигідності його укладення, відповідності чинному законодавству України й міжнародному праву щодо зовнішньоекономічної діяльності.

Забезпечення необхідного для підприємства обсягу реалізації продукції обумовлює потребу ефективного проведення ним договірної роботи, яка включає три етапи:

- 1) переддоговірна діяльність підприємства;
- 2) безпосереднє укладання підприємством договору поставки продукції;
- 3) виконання договору поставки продукції [2].

Контролер має зафіксувати відповідну діяльність підприємства за наведеними етапами та оцінити її ефективність. Перевірка переддоговірної діяльності підприємства передбачає оцінку контролером:

- 1) формування замовлень на поставку продукції;
- 2) розробку кредитної політики підприємством для надання покупцям товарного кредиту та гарантій їх розрахунків.

Ефективність розробленої кредитної політики контролеру доцільно оцінити за такими критеріями: раціональністю встановлених розрахунків із покупцями за реалізовану продукцію; обґрунтованістю розробленої системи знижок за термінову оплату реалізованої продукції покупцями; доцільністю встановлених граничних строків надання товарного кредиту покупцям; обґрунтованістю стандартів визначення кредитоспроможності покупців; наявністю диференціації кредитного ліміту для різних груп покупців; обґрунтованістю розробленої політики інкасації дебіторської заборгованості; реальністю розрахунку очікуваного розміру дебіторської заборгованості.

При встановленні порушення договірних зобов'язань контролер має оцінити збитки, викликані ними, враховуючи норми права, відповідно до яких під збитками (втратами) розуміють понесені витрати, втрати або пошкодження майна, неотримані доходи (втрачена вигода).

Наступним напрямом внутрішньогосподарського контролю має бути встановлення втрат підприємства від реалізації продукції низької якості (молодняку худоби низької вгодованості), недоплат з боку покупців, а також від сплати штрафів за порушення договірних зобов'язань. Контролер з'ясовує причини та винних щодо відшкодування завданих матеріальних збитків. Він повинен проаналізувати причини невиконання договірних зобов'язань боржників з урахуванням вжитих підприємством заходів, спрямованих на прискорення розрахунків (його кредитну політику, форми розрахунків, угоди щодо майбутнього продажу). Особливу увагу контролер має звернути на графіки поставки продукції, розроблені відповідно до укладених договорів. Гарантією дотримання договірних зобов'язань є оптимальна організація оперативного обліку та наявність розшифровок асортименту за кожним договором з чітким визначенням строків поставок покупцям продукції, відміток про фактичний відпуск із зазначенням дати. Дотримання цих вимог має зафіксувати внутрішній контролер.

Продукцію сільськогосподарського виробництва поточного року обліковують за плановою собівартістю, яку в кінці звітного періоду доводять до фактичної собівартості. Правильність визначення виручки від реалізації контролер перевіряє за рахунками доходів та витрат класів 7 і 9, зокрема, за рахунками: 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід», 74 «Інші доходи», 90 «Собівартість реалізації», 94 «Інші витрати операційної діяльності» та 97 «Інші витрати», перевіряє правильність накопичення доходів і витрат протягом звітного періоду на цих рахунках.

Основним етапом внутрішньогосподарського контролю реалізації продукції є перевірка правильності відображення процесу реалізації у первинних документах та регістрах бухгалтерського обліку. Під час контролю контролер перевіряє такі документи:

- товарно-транспортні накладні;
- видаткові накладні;
- квитанції, де відображують натуральну й залікову масу та суму виручки за реалізовану продукцію;
- податкові накладні;
- картки складського обліку;
- розрахунково-платіжні відомості в разі видачі сільськогосподарської продукції працівникам підприємства в рахунок оплати праці;
- договори з реалізації продукції іншим підприємствам, а за кожною відправленою партією – супровідні накладні;
- накладна внутрішньогосподарського призначення та прибутковий касовий ордер при реалізації сільськогосподарської продукції за готівку безпосередньо зі складів;
- виписки банку про рух грошових коштів на рахунках;
- рахунок-фактура і платіжна вимога за виконаними роботами і послугами.

ми (доставка заготівельним організаціям продукції, послуги населенню тощо) [1].

На основі зазначених документів контролер звіряє дані, відображені у формі 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (рядок 2000), з даними Головної книги до субрахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції». На основі перевірки інформації товарно-транспортних накладних, рахунків-фактур, а також податкових накладних з'ясовують обґрунтованість відображення сум нарахованого доходу та дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію, товари, роботи, послуги підприємства. Наступним кроком контролер звіряє дані Головної книги з даними Журналу-ордеру № 11 с.-г., який сільськогосподарські підприємства використовують для обліку реалізації готової продукції (робіт, послуг). Первинні документи ретельно перевіряють у бухгалтерії підприємства та узагальнюють у необхідному розрізі у Реєстрі документів з реалізації готової продукції (безготівкові розрахунки); Реєстрі документів з реалізації продукції, матеріалів, робіт та послуг за готівку (за цінами реалізації); Книзі аналітичного обліку реалізації продукції, матеріалів, робіт та послуг [1].

Крім того, контролери перевіряють правильність оборотів за дебетом і кредитом рахунку 70 «Доходи від реалізації» за видами продукції (робіт, послуг) і напрямками реалізації, які з початку року накопичують у Книзі аналітичного обліку реалізації продукції, матеріалів, робіт та послуг, записи до якої здійснюють на основі Відомості аналітичного обліку реалізації продукції, матеріалів, робіт та послуг і Реєстру документів з реалізації продукції, матеріалів, робіт та послуг за готівку (за цінами реалізації).

Також контролеру слід враховувати, що з боку заготівельних організацій можливі факти обрахунків сільськогосподарських підприємств шляхом завищення вологості та забруднення продукції. Такі факти оформляються претензійною вимогою з боку підприємства щодо відшкодування завданих збитків.

Отже, ефективність внутрішньогосподарського контролю належить оцінювати не за кількістю проведених перевірок і сумах виявлених збитків, а за тим, наскільки поради служби внутрішньогосподарського контролю сприяють стійкості фінансового стану певного підприємства. Організований належним чином контроль дозволяє не лише виявляти та усувати проблеми, а й забезпечує передумови для недопущення їх у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Гуцаленко Л. В., Коцупатрій М. М., Марчук У. О. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 496 с.
2. Пантелеєв В. П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація: монографія. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2008. 491 с.

Наукове видання

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
професорсько-викладацького складу
22 – 23 квітня 2020 р.**

**Збірник наукових праць
професорсько-викладацького складу академії
за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році**

Підп. до друку 22.04.2020. Формат 60х90 1/16.
Ум. друк. арк. 29,1. Обл.-вид. арк. 26,9.
Гарнітура Times New Roman Cyr.

Редакційно-видавничий відділ Полтавської державної аграрної академії
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №2174 від 26.04.2005 р.
Адреса: 36003, м. Полтава, вул. Сковороди, 1/3.